

05 A 523

05

A

523

ΩΣ

Exercitationum Theologicarum
DISPUTATIO II.

Qua

Primum Problema Theologicum, idq;

DE NORMA, ET

INDICE CONTROVER-
versiarum Religionis,

Collegio privato ventilandum sistitur,

In inclita VViteb: Academia,

a

IOHANNEFÖRSTERO,

SS. Th. D. & Prof. Publ.

Respondente

M. PAVLO GESNERO BOLESLA-
viâ-Silesio.

Ad diem 27. Iulij.

Ioh. 14, 26: Ὁ δὲ παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει
ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ
(NB) ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, (NB) ὅσα εἶπον ὑμῖν.

W I T E B E R G Æ

Typis Cratonianis, per Joh. Gorman, Anno 1608.

05 A 523

ac 1

בְּאֵלֵהֶם

PROBLEMA.

Utrum controversiarum Religionis norma sit sola tantum Scriptura sacra, an verò præter hanc traditiones humanæ; itemq; num earum Judex sit SPIRITUS SANCTUS: vel Pontifex Romanus.

I.

ΠΡΟΛΟΓΙΟΝ

ἀνάγκη, necessitatem, dignitatem, propositionem, & partitionem dissertationis hujus præmonstrans.

THESIS I.

Ost generalem de Theologia *Ματθι-βλῶ*, meritò jam primas, inter Disputationes nostras, sibi vendicat, Locus de Sacrosancta Scriptura.

II.

Nam, sicut Philolophia suis constat principiis, ἐξ ὧν διπο- *Hujus doctrine*
δεικνύσιν ejusdem Professores, quibusque negatis *συνίχεα &*
γῶ: Ita quoq; Scriptura est principium Theologiæ ἀσπίπ- *necessitas.*
σον καὶ ἀναπεδεικτον, unde Theologi διποδείξεις πνευματικὰς edu-
cunt.

III.

Atque hoc sanè est, quod SPIRITVS SANCTVS verus ὁ ἀρχιγραμματεὺς toties inculcat:

Esaiæ 8. Ad LEGEM & ad TESTIMONIUM.

Luc. 16. Habent Mosen & Prophetas, HOS AUDIANT.

Ioh. 5. ἐρῶνᾶτε τὰς γραφάς.

1. Pet. 4. εἰ τις λαλεῖ: ὡς λόγια θεῶν.

IV.

Et Patres Orthodoxi; (a) Iustinus Martyr: Neq; te disse-

sententem sustinuissemus, nisi cuncta ad Scripturas referres, unde & demonstrationes adducere, tibi studio est.

(b) *Augustinus*: Maximè deberis animadvertere, & memoriæ vestræ mandare, quòd contra insidiosos errores D E V S voluit ponere *fundamentum in Scripturis*, &c.

(c) *Basilius*: Stemus arbitrato Scripturæ, divinitus inspiratæ, & apud quos inveniuntur dogmata *Divinis oraculis consona*: illis omnis veritatis adjudicetur sententia.

(d) *Tertullianus*: Sed (hæretici) ipsi & de Scripturis agunt, & de Scripturis suadent: *aliunde scilicet suadere non possent de rebus Fidei, nisi ex literis Fidei.*

(a) in *Dial. cum Tryph. Iudæo.* (b) *tract. 2. in ep. Ioh.*

(c) *ep. 80.* (d) in *lib. de præscript. adversus har. c. 15.*

V.

Dignitas &
prestantia.

Ex quo facilè intelligi potest, quanta hujus Articuli sit *Necessitas*. Quid dicam de *prestantia & utilitate* ejus ineffabili?

VI.

Legant & relegant studiosi Psalmum 119, qui licèt 176 versiculis constet: totus tamen in evlogio Sacrosanctæ Scripturæ unicè occupatur.

VII.

Propositio.

Non est autem nobis propositum in præsentia, omnes & singulas quaestiones, de quibus hoc in negotio inter nos & Papicolas disceptatur, ἀκριβῶς καὶ διεξοδικῶς explicare: sed excerpemus solummodò maximè principem & verè classicam, quæq; reliquarum omnium Metropolis rectissimè statuitur.

II X.

De Norma videlicet & Iudice controversiarum Religionis.

IX.

Ἀγία Γραφή

Distribuemus autem totā quaestionis istius pertractationem, σαφηνείας καὶ εὐπαροκολογήτης ἕνεκα, κατ' ἀκριβεστέραν μέθοδον, in hæc 5. capita.

X.

In 1. præmittetur *περίγραψις* terminorum.

In 2. ponetur ἡ *κατάστασις*, id est, *Constitutio status controversiæ.*

In

In 3. pertextetur κατὰ σκεδὴ nostræ sententiæ veræ.

In 4. subtexitur ἀνασκειδὴ falsæ Antagonistarum opinionis.

In 5. addetur κατέλυσις fundamentorum maximè præcipuorum, quibus illam è Scriptura, superstruere allaborant.

XI.

Revelet DOMINVS nobis oculos nostros, & considerabimus mirabilia in Lege ejus! Psal. 119.

Pertractatio quæstionis controversæ,

ejusque

CAPUT PRIMUM,

Complectens πρῶτην τερμινωσιν.

XII.

Verissimum est vetus dictum Scholasticorum: Qui non intelligit quid nominis: non etiam intelliget quid rei. Vocabula namque sunt signa rerum.

XIII.

Itaque antequam ad ipsam rei præsentis explicationem descendamus, moræ & operæ precium nos facturos confidimus; si, ὡς ἐν πρῶτῃ θεωρίᾳ, terminorum vel vocabulorum, quorum hac in controversia usus, πρῶτην τερμινωσιν leviter & breviter perstringamus.

XIV.

Quatuor a. potissimùm termini hîc occurrunt, partim obscuro, partim ambigui, ac proinde ἀποσφύσεως cujusdam prævia indigunt: 1. est Scriptura. 2. Norma. 3. Iudex. 4. ^{4. Præcognitio} Controversiæ religionis.

XV.

1. Scripturæ sacre appellatione venit ipsum DEI Verbum, quod libris descriptum sacris, unde & nomen istud obtinuit, ^{1. θεωρία.} quod Sacra dicatur Scriptura, vel κατ' ἐξοχλὴν Scriptura. ^{Scriptura S.}

Matth. 21, 22. cap. 22, 29. & 26, 54, 56.

Marc. 12, 10. & 14, 49.

Luc. 4, 21, 24, 27, 32, 45.

Iohan. 2, 22.

A 3

Verbum

XVI.

Verbum enim DEI & Scriptura sunt *unum realiter*: nec externa Descriptionis circumstantia ullam rei infert differentiam essentialem.

XVII.

Non autem statim à primo mundi exordio Verbum DEI literis fuit mandatum: sed in Ecclesia Patriarcharum *viva voce traditum* & propagatum usq; ad Mosen annis 2454.

XVIII.

Tùm illud literis consignari primùm cepit, summa sic postulante *Necessitate*, & quidem 1. ob generis humani multiplicationem. 2. ob vitæ humanæ brevitatem. 3. Ob memoriæ infirmitatem. 4. ob diaboli insidias & machinationes;

XIX.

Idq; factum: non privata quadam auctoritate: sed *exemplo, mandato, & instinctu DEI*.

XX.

Exemplum DEI habemus Exod. 24, 12. c. 32, 52. ubi disertè affirmatur, quòd ipsemet I E H O V A H Legem suam digito tabulis lapideis insculpsit.

XXI.

Mandata ea de re solennia & illustria extant Exod. 34, 27. Deut. 10, 4. & 5. Deut. 7, 18. Es. 30, 8. Ier. 30, 2. Hab. 2, 2. Apoc. 1, 11. 19. c. 14, 13. cap. 19, 9. cap. 21, 5.

XXII.

De *Instinctu* autem *Divino* Apostolorum Princeps Petrus 2. ep. cap. 1. SPIRITV SANCTO *inspirati* locuti sunt sancti DEI homines. Cujus & respectu Scriptura appellatur *θεωπνευστος* 2. Tim. 3, 16.

XXIII.

Atq; hinc quoq; est, quod Scriptura est *αὐτόπιστος* & *ἀνεπίστευτος*, adeoq; principium Theologiæ *ἀμεσον καὶ ἀναπόδεικτον*.

XXIV.

Vnde scitè & perbellè Nemefius: ἡ τῶν Θεῶν λόγων διδασκαλία

καλία τὸ πρῶτον ἀφ' ἑαυτῆς ἔχει, ἀλλὰ (NB) τὸ θεοπρόσωπον εἶναι.

XXV.

Et Hieronymus: SPIRITVS SANCTI doctrina est, quæ literis Canonicis prodita, contra quam si quid statuunt concilia: nefas ducō. De re enim magna & complectente salutem animarum agitur.

XXVI.

2. Τὸ Norma Græcis κανὼν, Hebræis נֶרְמָה est vocabulum ^{2. κανὼν} *Architectonicum*, ab Architectonica translatum in Politiam, ^{Norma} & ex hac in Ecclesiam.

XXVII.

In Architectonica norma vel canon propriè est instrumentum, in linea recta rectè erigenda, in eodem plano, super rectam atq; indè superficiem & corpus super superficiem corpùsve. *Petrus Ramus l. 5. Geom. prop. 8.*

XXVIII.

In Politia norma appellatur 1. συγκεχυμένως καὶ παχυλῶς omne τὸ μετρητικόν, id est, id, quo quid mensurari potest. 2. διαρισμένως καὶ ἀκριβῶς leges vel statuta cuiusq; Reip., ad quæ Iudex causas forenses examinat & decedit.

XXIX.

In Theologia norma est & dicitur id, ad cuius præscriptum controversiæ Theologicæ, vel Fidem concernentes dirimendæ sunt.

XXX.

Normæ requisita sunt 5. 1. ut publica autoritate sit recepta. 2. ut omnibus sit communis. 3. ut sit infallibilis, & non instar regulæ Lesbicæ. 4. ut sit suo mensurato undiquaq; adæquata. 5. ut omni ex parte sibi perpetuò constet.

XXXI.

3. Nomen Iudex ex foro quoq; in Theologiam est translatum, diciturq; is, qui, secundum normam præscriptam, circa controversias propositas occupatur. ^{3. ἰουδῆς} *Judex.*

Estq;

XXXII.

Estq; vel inferior vel summus. Inferior iterum vel privatus, vel publicus. At de hoc jam non est instituta dissertatio; sed de judice summo.

XXXIII.

Cujus hæc sunt προσκείμενα: 1. ut sit ἀνυπεύθυνος, 2. ut sit ἀψευδής. 3. ut sit partibus litigantium bene notus. 4. ut causam scitè ac ritè dignoscat. 5. ut, cognita causa, ferat sententiam. 6. ut sententiam isthanc mandet executioni.

XXXIV.

4. ἀπολογία. Quid & quotu-
plices controver-
sæ Religionis.

4. *Controversiæ Religionis* dicuntur certamina Theologica, de quæstionibus Fidei & cultus divini.

XXXV.

Suntq; vicissim in duplici differentia: Quædam spectant δογματικά: Quædam ἀδιαφόρα, vel, ut Nazianz. loquitur, πᾶσι ἐν μέσῳ κείμενα.

XXXVI.

Illæ in Scriptura ἀεὶ ῥηθῆναι sunt tradita & explicata: Hæc verò non itidem.

XXXVII.

Ideoq; illæ cum credendi & tenendi necessitate; Hæc verò cum judicandi & observandi libertate sunt conjuncta. Et de his isthæc non laboramus: sed de illis.

Hæc de προγνώσει terminorum, vel vocabulorum, quorum in hac disputatione usus est: Devenimus jam recta linea ad rem ipsam.

CAPUT II.

Continens statum controversiæ.

XXXIIX.

Ne ἀδῆλως τρέχωμεν καὶ τυκλεύωμεν, ὡς αἴετα δέροντες, ut ab (g) Apostolo phrasin mutuemur; omnium jam rerum primum est, ut exactè constituamus statum controversiæ, eumq; ut scopum toti disputationi præfigamus.

(g) 1. Corinth. 12.

Idq;

XXXIX.

Idq; κατ' ἀφαιρέσιν quaestionum cognatarum, & ἑῶν quaestio-
stionis verae, de qua propriè hîc contenditur.

XL.

1. Per ἀφαιρέσιν igitur amovenda veniunt tres potissimùm ^{1. ἀφαιρέσιν}
quaestiones, quæ tria diversa Ecclesia tempora & status concer- ^{cognatarum}
nunt. ^{quaestionum.}

XLI.

1. Est Patriarcharum usque ad Mosen, qui verbo scripto
caruerunt.

XLII.

2. Tempus CHRISTI & Apostolorum paulò post ascensio-
nem, quo nullus adhuc N. T. liber memoriae proditus fuit.

XLIII.

3. Est subsequens Apostolorum tempus, quo aliqua quidem
Scripta ab illis erant edita: nondum tamen extabant omnia,
quæ nunc in Canone Scriptorum N. T. continentur.

XLIV.

Non itaque I. hoc loco disceptatur: An Verbum scri-
ptum, quatenus scriptum, in Ecclesia ante Mosen fuerit nor-
ma Doctrinae & cultuû? Ecquis enim istud, nisi sit διεφραγ-
μένον τῶν ἁγίων, affirmaverit: quandoquidem Verbum Divinum in
tunc temporis nondum fuit literis consignatum?

XLV.

II. Neque hoc in quaestionem jam venit; An CHRISTVS
& Apostoli è N. quoq; T. libris suam depromserint doctri-
nam: Etenim quia tum scripta N. T. nondum extiterunt;
quomodo ex ijs à CHRISTO & Apostolis desumi potuit
doctrina, quam tradiderunt?

XLVI.

III. Nec hoc in quaestione versatur: An adhuc viventibus
& regentibus Ecclesias Apostolis, unum atq; alterum N. T.
Scriptum ab ipsis jam exaratum statim haberi debuerit pro
absoluto & integro Canone Fidei?

XLVII.

Hoc enim, perinde ut illi, pleno ore negamus, & adver-

B

lus

fus Iesuitas, opinioniones istiusmodi nobis affingere consuetos, publicè protestamur.

XLIIX.

Non enim præcipuè solliciti sumus de tempore Patriarcharum ante Mosen, CHRISTI & Apostolorum: Sed de tempore Ecclesie post Apostolos omnibus & singulis eorum Scriptis jam in Canonem & integrum systema N. T. redactis.

XLIX.

Facta ita κατ' ἀφαιρέσειν ἀποβολῆ quæstionum, extra aleam disputationis hujus positarum: superest, ut θεοσι καὶ κατὰβολῆ veri ἔζημιών, in quo rei istius ἀκρόπολις propriè consistit, jam nunc substituat. L.

2. θεοσι veri
ἐζημιών.

Illud verò (συλλήθω καὶ ἀπαζαπλῶς εἰπεῖν) hoc est: Quænam nimirum à tempore Apostolorum, omnibus eorum Scriptis jam in codicem Biblicum compactis, & in Canonem redactis, norma sit vera & infallibilis, in quæstionibus ac controversiis Fidei, quis in idem earundem Iudex summus & ἀνωτάτω.

LI.

Hic Rhodus, hic saltus nobis hodie cum Thaidis Babylonidos procis, cum fraterculis nempe Lojolitanis.

LII.

Sed antequam ineamus chorum: æquum est, & utile, ut utriusq. partis, de quæstione jam proposita, audiatur sententia & primò quidem quantum normam, & deinde quantum Iudicem attinet.

LIII.

Falſe ſententia,
Ieſuitarum
I. de norma.

De norma hæc (licet more suo aliquid aliud interdum ſimulare videantur) Ieſuitarum concors eſt opinio: Scripturam vide licet non eſſe totalem & ſufficientem omnium controverſiarum Fidei normam & regulam: ſed huic neceſſariò adjuſtendas traditiones.

LIV.

Quod ſi cui dubium videtur: is attendat & expendat propria eorum enunciata, vel potiùs blaſphemias, dictu & auditu horrendas, quas ἀνολεξί hic proferemus.

Bell

Bell. lib. 4. de Verbo DEI non scripto. c. 4. Nunc ut ad probationem veniamus, tria demonstrare conabimur, Primum, Scripturas sine traditionibus nec fuisse simpliciter necessarias, nec sufficientes.

Cens. Col. fol. 220. Scriptura sacra est doctrina mutila, manca & imperfecta, quæ non continet omnia, quæ ad fidem moresq; piæ vivendi pertinent.

Greg. de Valentia l. 5. in anal. c. 2. Scriptura sola de precipuis fidei questionibus & ad salutem necessarijs nihil & (NB) non obscure quidem definit.

Etc. 3. Scriptura sacra sententia de maximis etiam fidei questionibus obscura & ad intelligendam difficilis est, & non solum (NB) non hinc absolvitque difficultatem questionis Scriptura collatio, sed plerunq; etiam (NB) auget.

Jann. in coll. Ratisb. sess. 8. Nulla, nulla, nulla hæresium enumeratarum sufficienter ex Scriptura est refutata: Et iterum: Nulla hæresis ex Scriptura potest sufficienter refutari.

L V.

Imò agminis illius Esavitici Goliathus eò tandem impietatis procedit, ut non exhorrescat propalam scripturitate.

Lib. 4. de Verb. non scripto. cap. 12.

Scriptura finem proprium & precipuum non fuisse ut esset regula Fidei, sed ut esset commonitorium quoddam utile ad conservandam & fovendam doctrinam ex prædicatione acceptam.

L V I.

De Iudice autem quid sentiant bestix Romanæ adoratores, ex eorum periploziæ datur intelligi:

II. De Iudice

Bell. l. 4. de Rom: Pont. c. 1. Deinde in hac ipsa disputatione de Pontifice cum ostendimus, summum Pontificem caput & pastorem esse totius Ecclesiæ; quid aliud ostendimus, quàm esse eum summum Iudicem in Ecclesiâ.

Greg. de Valent. l. 6. c. 4. Pontifex Romanus est ille ipse, in quo ceu capite Ecclesiæ autoritas illa residet, sive is cum Episcoporum concilio sive absq; concilio res Fidei definire velit.

Gretz. in Colloq. Ratisb. sess. 1. Iudex generalis legitimus, ordinarius omnium controversiarum, quaecumq; possunt oriri in negotio religionis, est Pontifex Rom: sive solus definiat aliquid, sive definiat cum concilio generali: Iste Iudex est semper infallibilis.

Et sess. 9. Nullo modo concedi potest, quod aut sacra Scriptura, aut SPIRITVS SANCTVS, loquens per Scripturam, sit summus & generalis Iudex omnium controversiarum. Idem ibidem: Omnis Iudex ita dicere debet sententiam, ut altera pars evidenter sciat, se causam obtinuisse, quantum ex parte huius Iudicis; Altera cecidisse causa sive justè sive injustè: sed Sacra Scriptura sive Spiritus sanctus loquens per scripturam, illud non potest ex sua parte. E. non est iudex.

It. Si est Iudex Spiritus Sanctus, nunc condemnet me.

Et rursus: Si Spiritus Sanctus potest per Scripturam facere, faciat & dabo manus. Imò octies repetijt & propalam pronunciauit Spiritum Sanctum NON posse judicare per Scripturam.

LVII.

Ex his igitur & aliis ejusmodi propriis Iesuitarum $\epsilon\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\eta\upsilon\alpha\sigma\iota$ meridiano sole clariùs elucet, quòd de quaestione proposita hæc eorum sit sententia.

LIX.

cc 1. *Scripturam non esse normam sufficientem & primariam causam religionis: sed indigere adhuc assumpto traditionum.*

LIX.

cc 2. *Judicem earundem non esse Spiritum Sanctum: sed Pontificem Romanum.*

LX.

Sententia vera Lutheranorum, Nos verò, qui $\epsilon\theta\delta\omicron\delta\omicron\zeta\iota\alpha\sigma$ Lutheranam unicè amplectimur & exosculamur: planè contrarium docemus ac proitemur, propalam affirmantes.

LXI.

1. *Normam ac regulam quaestionum Fidei nullo modo esse traditiones humanas: sed solam tantummodò Scripturam sacrosanctam.*

LXII.

2. *Judicem controversiarum istiusmodi non esse Pontificem Romanum.*

man:

man: sive solus definiat, sive cum concilio: sed solum Spiritum
Sanctum, cujus vox decisiva sacris comprehensa literis.

LXIII.

Verum enimverò, quia, juxta Dionysium Areopagitam, a)
allegante Iohanne Gertone, nihil audendum dicere de Divi-
nis: nisi quæ nobis à Scriptura sacra tradita sunt: jam sanè utri-
usq; nostræ thesæus βεβαίωσις è sacra Scriptura subtexemus.
Cui postea συγκαταψήφισµὸν Orthodoxæ Antiquitatis adde-
mus.

a) De exam: Doct. p. 2. conf. 1.

CAPUT TERTIUM.

Quo βεβαίωσις vel κατάστασις sententiæ Lutheranae
veræ pertexitur.

LXIV.

Constabit autem utriusq; θεσῶν βεβαίωσις tribus distin-
ctis argumentorum generibus; Quorum 1. erit γραμμικόν, id est,
ex dictis. 2. παραδειγματικόν, id est, ex exemplis. 3. ἀποδεικ-
τικόν, id est, ex rationibus Scripturæ extractum.

LXV.

Ad I. igitur argumentorum genus prioris βεβαίωσις <sup>βεβαίωσις prio-
ris thesæus.</sup> referimus Scripturæ, Dicta, vel potius præcepta, quibus in re-
bus Fidem & cultum DEI attingentibus, ad solum remitti-
mur Verbum scriptum.

1. Ex V. T.

Deut. 17. Postquam Rex sederit in solio regni sui, DESCRIBET
SIBI Deuteronomium Legis hujus in volumine, accipiens ex-
emplar à Sacerdotibus Levitica tribus, & habebit secum,
legetq; illud omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere DO-
MINVM DEVM suum, & custodire verba & ceremonias
ejus, quæ IN LEGE præcepta sunt.

2. Reg. 17. DOMINVM DEVM vestrum timete, illum adora-
te, ipsi immolate, ceremonias, judicia & legem & mandatum,
QVOD SCRIPSIT VOBIS, custodite.

Es. 8. AD LEGEM & AD TESTIMONIUM. Quòd si
non dixerint IVXTA VERBUM HOC, non erit eis ma-
tutina lux.

B 3

His

His similia leguntur: Deut. 6, 2. Ios. 1, 7. 3. Reg. 23.

2. *Ex N. T. Matth. 28. Docete eos servare omnia, quaecunque MANDAVI vobis.*

Luc. 16. Habent Moſen & Prophetas, HOS audiant.

Ioh. 5. Scrutamini SCRIPTURAS.

1. Pet. 4. Si quis loquitur, ut ELOQUIA DEI.

LXVI.

II. *Exempla idipsum constantia in duplici vicissim sunt differentia. Quaedam in Veteri, Quaedam in Novo Testamento habentur.*

LXVII.

Exempla V. T. nobis præbent pij Reges, qui veram ac sinceram Religionem in populo Iudaico non suo arbitratu constituerunt vel reformarunt: sed juxta præscriptum Legis Divinae.

ut I. Davides. 1. Par. 16, 40. II. Josaphatus. 2. Par. 17, 9 & 10.

III. Ezechias. 2. Paralip. 30, 5. & 2. Par. 31, 20, 21. IV. Joſias. 2. Par. 24, 21. 2. Reg. 23, 2. Par. 35.

LXVIII.

Exempla N. T. nobis suppeditant, 1. Ipsemet CHRISTVS, 2. Apostoli in Synodo Hierosolymitana. 3. Doctor gentium Paulus, qui non aliunde, quam ex Verbo Scripto de Articulis Fidei docuerunt, & eorum controversias deciderunt.

1. De CHRISTO legatur Matth. 22. Luc. 24.

2. De Apostolis Act. 15, 15. καὶ τῆς συμφωνίας (inquit Iacobus) οἱ λόγοι τῶν προφητῶν.

3. De Paulo Act. 17, 2. & 3. & c. 26, 32. & c. 28, 23.

LXIX.

III. *Rationes vel ἀποδείξεις γραφικαὶ quibus ἀδαμαντίνως evincitur, solam duntaxat Scripturam esse normam & κανόνα ἀσφαλῆ controversiarum Fidei, magno quidem numero adduci possent: sed volumus jam esse contenti una solùm maximè præcipua & classica, quamq; reliquarum omnium Epitomen quasi meritò appellaveris.*

LXX.

Ea verò compedibus Syllogisticis inclusa talis est:

Quic-

Quicquid exponit SPIRITVS Sancti mentem perfectè, infallibiliter, perspicue, & insuper expressè in Scriptura Canon appellatur: Id jure optimo pro unica omnium Fidei controversiarum norma ac voce iudicis agnoscitur, colitur, usurpatur.

Sed talis est Scriptura Prophetica & Apostolica. Ergo &c.

LXXI.

Assumptio istius syllogismi indiget probatione, & quidem quadruplici, ratione quadruplicis adjuncti, quod inibi Scriptura tribuitur, 1. Perfectio nimirum. 2. Infallibilitas, 3. perspicuitas; & 4. quòd dicatur Canon. De quibus singulis, ut in Philoſophiā & τὴν ἀλήθειαν, testimonia Scripturae ἀνεπίστατα & ἀμετάθετα in medium producemus. LXXII.

I. Testimonia pro perfectione & sufficientia Scriptura hæc sunt potissima.

1. Ex V. T. Psal. 19. Lex DOMINI PERFECTA, convertens animas.

2. ex N. T. Ioh. 15. OMNIA, quaecumq; accepi à Patre meo nota feci vobis. Ioh. 20. Hæc Scripta sunt, ut credatis, quod IESVS est CHRISVS, ille Filius DEI, & ut credentes VITAM habeatis per nomen eius.

Act. 20. Non subterfugi, quo minus annuntiarem OMNE consiliū Dei vobis.

2. Tim. 3. A puero sacras literas nosti, quæ te possunt eruditum reddere AD SALVTEM per Fidem, quæ est in CHRISTO IESU.

II. Omnis Scriptura divinitus inspirata, est utilis ad doctrinam, ad reargutionem, ad correctionem, ad institutionem, quæ est in iusticia, ut INIEGER (איש צדק) sit Dei homo, ad OMNE OPVS BONVM apparatus (ἐξοπλισμὸς &c.) LXXIII.

II. Pro Scripturae infallibilitate hæc militat ἀγιογραφία φησὶν.

1. Ex V. T. Ps. 33. RECTVM est Verbum DOMINI, & omnia opera eius in Fide.

Es. 40. דְּבַר אֱלֹהִינוּ יָקוּם לְעַד
Verbum DEI nostri STAT in æternum.

2. Ex N. T. Luc. 21. Cælum & terra transibunt: Verba autem mea NON TRANSIBUNT.

Ioh. 17. Conserva eos in veritate, Verbum tuum est VERITAS.

III. Quòd

LXXIV.

III. Quòd Scriptura sit *maxime perspicua*, in his præsertim, quæ ad salutem & vitæ honestatem scitu sunt necessaria, ex sequentibus Scripturæ dictis lucidissime effulget.

1. Ex V. T. Ps. 19. *Præceptum DOMINI LUCIDVM illuminans oculos.*

Ps. 119. *LVCERNA pedibus meis Verbum tuum, & LVMEN semitis meis.*

Prov. 16. *Mandatum LVCERNA est, & lex LVX est.*

2. Ex N. T. 2. Pet. 1. *Habemus FIRMIOREM sermonem Propheticum, cui dum attenditis, ceu LVCERNÆ APPARENTI IN OBSCURO LOCO, rectè facitis, &c.*

LXXV.

IV. Quòd Scriptura sit & dicatur Canon notum est sex notissimis Scripturæ locis. Ps. 9. *In omnem terram exiit (DIP) CANON eorum.*

Gal. 6. *Quot quot juxta REGULAM hanc (τῶ κανόνι τῆς ἐπιστολῆς) incedent, pax super eos & misericordia.*

2. Cor. 10, 13, 15, 16. Phil. 3, 16.

LXXVI.

Imò, quia Verbum scriptum est vox Iudicis, SPIRITVS videlicet sancti, inde fit, quòd Hebr. 4. eidem *δύναμις κριτικῆ* tribuitur, & Eph. 6. *gladius SPIRITVS* nuncupatur.

LXXVII.

Atq; hætenus de *Βεβαιώσι* prioris nostræ thesæ: sequitur posterioris *Ἱεροῦ δὲ Θεοῦ*, qua itidem Scripturæ dictis, exemplis, & rationibus ostendendum, quòd solus tantum SPIRITVS Sanctus sit Iudex summus omnium controversiarum Fidei.

LXXVIII.

I. Igitur dicta Scripturæ quod attinet, eorum potissima hæc sunt. Ioh. 16. *SPIRITVS ille veritatis introducet vos in omnem VERITATEM.*

1. Cor. 2. *Ea quæ sunt DEI, nemo novit nisi SPIRITVS DEI. Et mox v. 13. Quæ etiam loquimur, non sermonibus quos docet humana*

Βεβαιώσι posterioris thesæ.

humana sapientia, sed quos docet SPIRITVS SANCTVS.
Apoc. 2, 7, 11, 17, 29. Et c. 3, 6, 13, 22. Qui habet aurem, audiat.
quid SPIRITVS dicat Ecclesijs.

LXXIX.

II. *Exemplum* maximè conspicuum ejus rei habemus in Apostolis Act. 15, ubi controversiam de observatione ceremoniarum Mosaicarum ita decidunt; apertè declarantes se subscribere *judicio SPIRITVS SANCTI.*

Visum est SPIRITV SANCTO ac nobis, ne quid amplius imponeremus vobis oneris, quàm hæc necessaria, &c.

LXXX.

III. *Rationes* ex Scriptura, idem comprobantes, præcipuæ sunt hæ duæ:

LXXXI.

1. Qui est Auctor Sacræ Scripturæ, is etiam summus est Iudex controversiarum Scripturæ. Sed SPIRITVS SANCTVS auctor est Scripturæ. Ergo.

LXXXII.

Majoris veritas innititur recepto axiomati: Vnusquisque est optimus interpret suorum Verborum. Assumptio probatur ex 2. Tim. 3. 16. 2 Pet. 1, 21. Act. 28, 25.

LXXXIII.

2. Is solus est summus Iudex controversiarum Scripturæ & Religionis à quo nos minimè falli posse, certò nobis constat. Atqui talis est SPIRITVS SANCTVS. Ergo, &c.

LXXXIV.

Major sua luce radiat. Assumptio confirmatur dicto Iohannis 16, 17. Jam modò in medium producto.

LXXXV.

Ex quibus omnibus *συμπερασματικως* concludimus, SPIRITVM SANCTVM esse unicum & summum controversiarum Theologicarum Iudicem.

LXXXVI.

Atque hoc sanè munus ipsi peculiariter asseribitur tum *peculiaris patefactionis*; tum *peculiaris* hac in re *operationis rationis.*

C

tionis.

tione. De qua Ioh. 14, 16, & 26. Act. 20, 28. 2. Cor. 12, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11. 2. Tim. 3, 16. 2. Pet. 1, 11.

LXXXVII.

Εὐκαταψή-
ριστος Ortho-
doxa Antiqui-
tatis.

Atq; sic haecenus utriusq; nostrae *θεσεως* verae & Ortho-
doxae *βεβαιωσις* *πραξις*: Restat ut addatur *εὐκαταψήριστος*
Orthodoxae Antiquitatis.

LXXXIIX.

Testimonia verò ejusdem maximè praecipua & notatu-
digna haec sunt.

I. DE NORMA.

Chrysof. 2. Cor. 7. hom. 3. Habemus omnium exactissimam tru-
stinam ac gnomonem ac regulam, divinarum, inquam, legum
assertionem. Ideoq; obsecro & oro omnes vos, ut relinqua-
tis quidnam illi vel huic videatur, deq; hoc à Scripturis haec
omnia inquirete.

Aug. lib. de bon. fid. c. 1. Sancta scriptura nostra doctrina regu-
lam figit, ne audiamus sapere plus quam oportet.

Idem contra Maxim. l. 3. c. 14. Sed nunc nec ego Nicenum, nec tu
debes Ariminense tanquam praedicatoris praefere concili-
um; nec ego hujus auctoritate, nec tu illius detineris. Scri-
pturarum auctoritatibus, non quorumcumq; proprijs: sed u-
triusque testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ra-
tione concertet.

II. DE IUDICE.

Tertull. a. de praescript. CHRISTVS sedens ad dexteram DEI,
misit vicariam vim SPIRITVS SANCTI, qui creden-
tes agit.

Idem paulò post. Qui Scripturam non recipiunt, nec SPIRITVM
Sanctum possunt agnoscere discipulis missum.

LXXXIX.

Et haecenus confirmatio nostrarum *θεσεων*, quibus *η* *ορθο-
δοξια* Lutherana continetur: Deveniendum jam est ad con-
futationem *αυτη* *θεσεων* Jesuitarum, quibus eorum *ψευδο* *κατα-
νοδοξια* comprehenditur.

Oportet.

X C.

Oportet enim dispensatorem DEI non tantum esse διωκ-
τὸν προκαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ὑγιαίνουσας: sed etiam τὰς ἀν-
λογίας ἐλεγεῖν Tit. cap. 1.

CAPUT QUARTUM.

Quo ψευδοδιδασκαλία Iesuitica confutatur.

X C I.

Prior Esavitarum thesis vel potius antithesis est *de tradi-* *Refutatio Iesui-*
tionibus Scripturae assuendis. *tica ἀντὶ θεοῦ*
de traditionibus

X C II.

Et definiuntur ab illorum (1) Coryphæo in genere, quòd
sint doctrina non scripta, adeoq; κατ' ἀντιδιαίρεσιν Verbo-Scri-
pto è diametro opponuntur.

(1) Bell. lib. 4. de Verbo DEI non scripto c. 2. & 3.

X C III.

Sed nos arietes scripturae, vel argumenta, quibus tota
traditionū structura nullo negotio ex imis subvertetur funda-
mentis, paulisper admovebimus.

X C IV.

I. Scripturae nihil addendum, nihil detrahendum. Ergo
nihil opus traditionibus.

Antecedens est de sumtam ex Deut. c. 4, 1. & c. 12, 32. Prov.
30, 6. Apoc. 22, 18, 19.

X C V.

II Frustra me colunt mandatis hominum, Esa. c. 29, 13.
Matth. 15. Ergo nullus est traditionum ulus.

X C VI.

III. In præceptis PATRVM VESTRORVM nolite am-
bulare- EGO DOMINVS DEVS vester, IN PRACE-
PTIS MEIS ambulate, & iudicia MEA custodite & facite
ea. Ezech. 20.

Ergo traditiones sunt prohibitae divinitus.

C 2

and Sacra

Caven-

XCVII.

IV. Cavendum est à traditionibus ex autoritate (a) præcepti Apostolici. Quomodo igitur illæ erunt norma Fidei & vitæ? (a) Col. 2, 8, 22.

XCIIIX.

V. Illi, qui præter & extra Verbum DEI aliquid recipiunt, anathematis fulmine feriendi. Ergo.

Antecedens est Apostoli Galat. 1, 8. Si nos, aut Angelus de celo predicaverit vobis Evangelium PRÆTER ID, quod predicavimus vobis ANATHEMA sit.

De quo loco illustrem hanc sententiam Augustinus magna asseveratione & religione profert: Si quis sive de CHRISTO sive de ejus Ecclesia, sive de quacungq; alia re, quæ pertinet ad fidem vitamq; nostram, non dicam si nos: sed (quod Paulus adjecit) si angelus de celo vobis annuncia verit, præterquam quod in Scriptis Legalibus & Evangelicis accepistis, anathema sit.

XCIX.

VI. Traditiones non sunt ejusdem nature & efficacie cum Verbo scripto. (p) Huic enim Soli ex evdokia DEI dōvamis à va pvn̄lun̄ n̄ḡi σ̄ωσιν̄ inest. Ergo traditiones nequeunt esse norma Religionis, & quidem pari pietatis affectu & reverentia suscipienda ac veneranda, sicut impiam (q) decretum conciliabuli Tridentini impiissimè pronunciat.

(p) Rom. 1, 16. 1. Cor. 1, 21. 1. Pet. 1, 3.

(q) Decret. 1. sess. 4.

C.

VII. Si adhuc Scripturæ quædam addenda: procul omnī dubio eadem SPIRITVS SANCTVS si semet addidisset, ne humana traditione opus esset: sed noluit, cum vel maximè posset aliquid amplius addere. Ergo nullis planè additamenti opus est.

Declaratur argumentū ex hoc Ioh. 20, Multa quidem & alia signa fecit IESVS in conspectu discipulorum suorum, quæ non scripta in a hoc: Hac autem scripta sunt, ut credatis, quod

IE-

IESVS est CHRISTVS, ille Filius DEI, & ut credentes vitam habeatis per nomen eius.

C I.

VIII. Patres Orthodoxi etsi multam mentionem faciunt traditionum; tamen solam Scripturam pro regula & norma Fidei Christianæ agnoscunt, sicut ex eorum testimonijs superius adductis patet. Plura petat lector ex D. Chemnitij examine Concilij Trid. part. I.

C II.

Atque hæcenus de priori adversariorum thesi: sequitur refutatio *Thæses posterioris*, quæ est de *Iudice controversiarum Religionis*.

C III.

Pro quo adulatores Suitici unicè colunt & venerantur Iovem suum Tarpeium, Pontificem puta Romanum.

*Posteriori anti-
thesi Iesuiticæ
opponuntur.*

C IV.

Verùm huic vanæ & profanæ opinioni *opponimus ἀντιουλο-
λογισμὸς* subsequentes.

*Ἐ. ἀντιουλο-
λογισμὸς.*

C V.

I. Nemo potest esse Iudex in propria causa; Sed in plerisque Religionis articulis agitur causa Pontificis Romani. Ergo.

C VI.

II. Supremus Iudex in controversijs Religionis ab Ecclesia Christiana isto nomine agnitus & susceptus sit, necessum est. Sed talis non est Pontifex Romanus, verùm potiùs, communi Ecclesiæ verè Christianæ iudicio, Antichristus. Ergo.

C VII.

III. Qui obnoxius est errori, is non potest esse Iudex infallibilis; Sed Pontifex Rom. est errori obnoxius. Ergo.

C I X.

Minor probatur: I. *Dictis* Scripturæ. II. *Exemplis*.

C I X.

1. *Dicta* Scripturæ quod attinet: ea sanè meridiano Sole lucidiùs ostendunt non modò *in genere*, quod (r) omnis homo mendax. Sed *in specie* quoque, quod Sacerdotes, imò

C 3

totum

totum Sacerdotum Collegium errare possit.

(r) Psal. 116. 2. Rom. 3. 4.

*Es. 56. Speculatores CÆCI OMNES, nescierunt VNI-
VERSI: canes muti, non valentes latrare, videntes va-
na, dormientes & amantes somnia.*

*Ier. 6. A Propheta usq; ad Sacerdotem QVISQUE sectatur men-
daciū.*

*Ezech. 22. Conjuratio Prophetarum in medio ejus sicut leo rugi-
ens, & qui rapit prædam; SACERDOTES ejus VIOLA-
RVNT LEGEM meam, & profanaverunt sancta mea.*

CX.

2. *Exempla si quis requirat: ea partim in Sacra, partim Ec-
clesiastica historia sunt in promptu.*

CXI.

*In historia sacra habemus exemplum Aaronis Exod. 32.
Nadabi & Abihu Lev. 10. Uriæ 2. Reg. 16. Hannæ & Caiphæ
in historia Passionis.*

CXII.

*In historia Ecclesiastica occurrunt exempla Pontificum
Romanorum ut Liberij, Anastasij, Honorij & aliorum, qui
manifesti hæretici exiterunt, ut silentio præteream eos, qui
dictis factisq; sese Epicureos esse declarârunt.*

Legantur Platina, Nauclerus & Blandus.

CXIII.

IV. *Si Pontifex Romanus summus esset iudex sensus Scri-
pturæ: Falsum utique esset, quod scripsit Apostolus: Spiri-
tus Prophetarū SVBIECTOS esse Prophetis. Sed hoc omni
absurditate est absurdius. Ergo.*

1. Corinth. 14. 12.

CXIV.

V. *Quicumque se venditat pro iudice summo & à vobis ju-
vo quæstionum Fidei; Is vendicat sibi dominatum Fidei in a-
lios: Sed hoc neq; Petrus, neq; Paulus unquam sibi arrogâ-
runt. Imò contrarium eorum Scripta testantur. Ergo.*

Assum.

Assumptio probatur ex 2. Corinth. 1. vers ult. ubi Paulus
dissertissime affirmat: Ο κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ
συνεργοῦμεν τῆς χάριτος ὑμῶν.

1. Epist. c. 5. dicit Petrus: Presbyteros inter vos adhortor,
qui sum & IPSE PRESBYTER (συνπρεσβύτερος)
actestis afflictionum CHRISTI, atque idem consors glo-
ria, quae revelabitur. Pascite, quantum in vobis est, gre-
gem CHRISTI, curam illius agentes, non coactè sed vo-
lentes; non turpiter affectantes lucrum, sed propenso animo,
neque CEV DOMINVM EXERCENTES adver-
sus electos, sed sicut sitis exemplaria gregis.

CXV.

Tantum quoque de posteriori antithesi Iesuitica. Et sic quo-
que ad finem perduximus tractationem capitis quarti, in quo
Ψευδολογία καὶ κακοδοξία Iesuitarum de Norma & Iudice
Controversiarum Religionis breviter refutavimus.

CXVI.

Verum ut haec Refutatio sit solidior: adjungemus jam
quoque caput quintum, quo fundamenta τῶν ἀντιδικηθέντων
maximè praecipua nobis veniunt diruenda.

CAPUT QUINTUM,

Quo praesidia Adversariorum deijciuntur.

CXVII.

Ponunt autem causa suae perditae & desperatae praesidi-
um in duplici fundamentorum genere: Quorum alterum
innititur frivolis quibusdam exceptiunculis, quibus impetum
nostrorum arietum elidere conantur.

CXVIII.

Alterum insistit aliquot testimonijs scripturae, quibus, per-
futilem & futilem Ψευδολογίαν eò detortis, opinionem su-
am alioquin per quam instabilem & ruinofam, suffulcire al-
laborant.

Primo

CXIX.

Primò igitur exceptiones quod attinet Iesuiticas, ex sanè
variæ sunt & multiplices. Εν ᾧ ἀληθὲς τὸ ἢ ψεῦδος πολυχιδές.

CXX.

I. Refutantur
exceptiuncula
Iesuitica.

Placet autem tantummodò μάλιστα Ἰηπολαζέσας, quæq;
adversarijs palmaria videntur adducere, earumq; vanitatem
una atq; altera vocula perstringere.

CXXI.

I. Dictum Esaiæ cap. 8, 20. dicunt esse *particulare*, cum
tamen sit universale. CXXII.

Etsi enim *exclusiva* non inserta est *actu*; Inest tamen
potentia. Id quod patet ex argumento à periculoso inibi ad-
dito. CXXIII.

II. Ad axioma Apostolicum 2. Tim. 3, 19. hanc afferunt
responsiunculam, non posse indè perfectionem Scripturæ a-
strui ideo, quòd *ab utilitate ad sufficientiam invalida sit conse-
quentia*. CXXIV.

Sed refellunt illam *textus antecedentia & consequentia*.

CXXV.

In antecedentibus enim disertè enunciatur, quòd Sacrae
literæ possint nos sapientes reddere AD SALVTEM.

CXXVI.

In consequentibus verò dicitur, quòd totius Scripturæ sy-
stematis finis in eo consistat, ut reddat virum DEL PERFE-
CTVM. CXXVII.

Nec juvat vespertiones Iesuiticos quicquam *distin-
tuncula perfectionis debita & indebita*. De debita enim perfe-
ctione ab Apostolo ibi disseri, verborum scopus sonusq; cla-
rissimè ostendunt. CXXVIII.

III. Præcepta de prohibitione additionis identidem aliquot
exceptiunculis exautorare, vel ad minimum obscurare ni-
tuntur. CXXIX.

I. Prima est, prohibitam esse tantum *additionem Sacrae scri-
pturæ contrariam*. Atqui refutat illam: I. Emphasis adver-

bij TANTUM. 2. Propria nominis (additio) significatio, quæ
adea quæ contraria Verbo scripto planè non quadrat. 3. Na-
tura perfectionis.

CXXX.

2. Mandata illa dicunt esse *particularia* & ad solam legem
Mosis restringenda.

CXXXI.

Verùm *universaliter* prohiberi omnia Scripturæ addita-
menta; manifestò liquet ex Proverb. c. 30, 6. Et Apoc. cap.
22. Systema Biblicum hac gravissima contestatione conclu-
ditur & quasi obsignatur:

*Si quis APPOSVERIT ad hæc, apponet DEVS super illum
plagas, scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis
libri Prophetiæ hujus, auferet DEVS partem ejus de libro
vitæ, & de civitate sancta, & de his, quæ scripta sunt in
libro isto.*

CXXXII.

3. Proferunt *exempla*, quibus *aliquid* Verbo Scripto fuisse
additum evincere satagunt.

CXXXIII.

Sed frustra, & pessimâ consequentiâ, utpote qua ab
*absoluta DEI potestate, & extraordinariâ Prophetarum actio-
ne, ad potestatem Regum & Sacerdotum ordinariam, & legi
divinæ astrictam* proceditur.

CXXXIV.

4. *Dicta* Apostolica de Verbo DEI interpretantur non de
Verbo Scripto: sed de Verbo *predicato*.

CXXXV.

An verò Apostoli aliud quiddam ore docuerunt, quàm
manu literis consignârunt? Minimè gentium. Contrarium
enim testatur Gentilium Apostolus. Phil, 3. 1.

CXXXVI.

Et hætenus quidem de vanis & inanibus Iesuitarum ex-
ceptiunculis: jam quoque *testimonia Scripturæ, quibus ad de-*
fensio- 2 De testimo-
nis Scripturæ,
quib9 abutuntur
adversarij.

D

fensionem opinionis suæ abutuntur, ab impia eorum ψ & depulsa veniunt vindicanda.

CXXXVII.

Bellarminus (s) eorum XIV. producit, & priora V. quidem ex Veteri Testamento posteriora autem IX. ex Novo Testamento, quibus conatur evincere, *Pontificem esse Iudicem summum veri sensus scripture.*

(s) lib. 3. de Verbo DEI c. 4. & 5.

CXXXIX.

Sed omnia impertinenter allegantur, nec (NB) unum est quod ad intentionem ejus facit.

CXXXIX.

Et si indè conficias syllogismos, nihil invenies aliud quàm scopas dissolutas, & ex arena funiculos; ut alia, quibus sca- tent, vitia, silentio præteream.

CXL.

Idem meretricis Babylonix Pamphilus, vel procius maxi- mè primarius, pro traditionibus acriter pugnat.

Lib. 4. de verbo DEI non script. cap. IV. & V.

CXLI.

Et capite quarto quidem demonstrare conatur traditio- ni. *in necessitate ratiunculis potissima ex parte àggráφois.*

CXLI.

Sed facile possunt illæ confutari unica hac distinctione probè observata: inter ea, nimirum, quæ sunt *δογματικὰ* & ad salutem scitu summè necessaria, & inter ea, quæ neq; *δογματικὰ* sunt, neq; necessaria ad salutem.

CXLIII.

Illæ ad unum omnia, in Scriptura sufficientissimè sunt pa- refacta: Horum verò per multa nota sunt in Ecclesia ex tra- ditione, sine manifestis Scripturæ testimonijs.

CXLIV.

Id verò quod undecimò ex Luthero objicit de purgatorio: distinctione temporis in fumos redigitur.

Capite.

CXLV.
Capite quinto ostendere audeat testimonijs ἐξ ἑαυτοῦ esse
aliquas veras traditiones.

CXLVI.
Adducit autem eorum *quinq;*, ad quæ singula ordinis re-
spondebimus.

CXLVII.
I. Ex Iohanne 16. Multa habeo vobis dicere, sed *non pote-
stis portare N U N C*. Et Iohan. 20. sunt autem & *alia multa*,
quæ fecit IESUS, quæ si scribantur per singula, nec i-
psium mundum arbitror capere posse eos, qui scribendi sunt,
libros. Item. Act. 1. Per dies quadraginta apparens eis, & *la-
quens de regno DEI*.

CXLVIII.
Respondemus ex (t) Augustino: Aliud est scire, utrum a
nobis vel vobis portari possint, aliud autem scire *quæ sint*,
sive portari possint, sive non possint. Quæ cum iste tacue-
rit *quis nostrum dicat ista vel illa sunt?* Aut si dicere audeat,
unde probabit. Quis enim est tam vanus & temerarius, qui
cum dixerit etiam verba, quibus voluerit, & quæ voluerit,
*sine ullo testimonio divino affirmet ea esse, quæ tum Dominus
dicere noluit?* Quis hoc nostrum faciat, & non maximam
temeritatis notam incurrat, in quo nec Prophetica, nec A-
postolica excellit autoritas.

(t) *tract. 96 in Iohannem.*

CXLIX.
II. Ex priorj ad Cor. 11. Laudo vos, quod per omnia mei
memores estis, & sicut *tradidi vobis*, præcepta mea tenetis.
Item: Ego accepi à DOMINO, quod & *tradidi vobis*.
Item: Cætera cum venero, *disponam.*

CL.
Sed committit Sophista fallaciam ἐτεροζήτησεως:

D 2

Loca

Loca enim allegata non loquuntur de articulis Fidei ad salutem necessarijs: Sed de (NB.) *Ἀγαθήν* rituum ἀμφοτέρων, quos scripto non comprehensos, imò, (cum pro conditione temporum diversimodè variant) nec comprehendi potuisse τὰν ἀμφοῖν largimur.

CL I.

III. Ex 2. Thes. 2. Itaque fratres, tenete traditiones, quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.

CL II.

Resp. *Μηδέν πρὸς ἐσθλόν*, quin & enormis ἀνακολυθία. Nam quænam quæso ab Epistola Pauli ad Thessalonicenses ad integrum librorum N. T. systema, itemque ab illo Apostoli tempore, ad tempus posterius consecutio?

CL III.

IV. Testimonium est 1. Timoth. ultimo. O Timothee, depositum custodi. Et 2. Timoth. 1. Formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti. Bonum depositum custodi per SPIRITUM SANCTUM, qui habitat in nobis. Et cap. 2. Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quæ est in Christo IESU: & quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.

CL IV.

Negatur consequentia. Doctrina enim & Scriptura non sunt contraria, sed tantum diversa & subordinata, adeoque depositi notione utrumq; comprehenditur, Doctrina enim non aliunde quàm ex Scriptura peti potest ac debet.

CL V.

V. Et ultimum ex 2. & 3. Iohannis: Multa habens scribere vobis, nolui per chartam & atramentum, &c.

CL VI.

Ludit Iesuita iterum fallacia τῆ παρ-επιμένει, à parte ad totum plus quàm Sophisticè argumentando.

Atque

CLVII.

Atque sic quoque absolvimus *quintum caput*, in quo fundamenta præcipua, quæ Adversarij ex Scriptura depromunt, & in quibus causæ suæ alioqui desperatæ præsidium collocant, breviter evertimus.

Συμπέρασμα τῆς συζητήσεως.

CLIX.

Ut igitur tandem vela contrahamus & portum respiciamus; ex his utique quæ dicta & adducta fuerunt hæctenus, liquidissimè constat. Conclusio 19. 20. λικὸν.

CLIX.

1. *Controversiarum Religionis normam nullo modo esse traditiones: sed solam duntaxat scripturam sacrosanctam.*

CLX.

2. *Earundem judicem nequaquam esse Pontificem Romanum: sed solum SPIRITUM SANCTUM loquentem per scripturam.*

Ὅτι ἐστὶ δεῖξαι.

CLXI.

Orta igitur de capite quodam Religionis controversia: ἡ ἀποστολική, rectâ recurrendum ad Sacrosanctam Scripturam.

CLXII.

Atq; adeo attendendum sedulo, quid ipsi consonum, quid dissonum.

CLXIII.

Consonum Scripturæ, pro vero agnoscendum, colendum, amplectendum.

CLXIV.

Dissonum verò, ut falsum & erroneum improbandum, repudiandum, condemnandum.

Quod

E. 26.

Quod superest, pro conservatione Verbi Divini veris
 suspirijs ingemiscimus cum CHRISTO SALVATO-
 RE, Iohan. 17.

Conserva nos in veritate:
 Verbum tuum est
 VERITAS!

Ἐπειὶ οὐ γὰρ δύο,

Summi precij, maximè illu-
 strantia thesin, in quo Consensus Orthodoxæ
 Antiquitatis firmentio.

Ἰσορροπία de Constantino Magno, in Synodo Nicena,
 ex hist. Eccl. Theod. lib. 1. c. 7.

I Audatissimus rex (Constantinus Magnus)
 mentionem habuit de concordia & consensio-
 ne, revocat a omnibus in memoriam superiorum
 Tyrannorum crudelitate, & qua sub beneficio,
 quamque honorifica pace fuerentur: tum nihil
 dixit

dixit esse indignius, quam hostibus domitis,
cum qui rebellare auderet, inveniretur nemo,
ipso se mutuo impetere, & voluptatem ac ri-
sum conciliare inimicis: praesertim in disputa-
tionibus rerum divinarum, in quibus habe-
rent sanctissimi Spiritus doctrinam perscri-
ptam. Evangelici enim & Apostolici libri,
nec non antiquorum Prophetarum oracu-
la, planè instruunt nos, inquit, sensu numi-
nis. Proinde hostili posita discordia, sumamus
ex dictis Divini Spiritus explicationes quasi-
onum. Hæc & similia memorabat ille velut
amans paterni nominis filius Sacerdotibus, tan-
quam Patribus, cupiens confiteri Apostolico-
rum dogmatum unitatem.

II.

Ἐνωμικὸν ex Scriptis Patris-Patrum D. LUTHERI
ἰδιογλώσσως Tom. 1. len. f. 428.

Die Schrifft ist vnser Recht vnd Troß / damit wir auch
einem Engel vom Himmel mügen widerstreben / Wie S.
Paulus Galat. 1. gebent / schweig einem Babst vnd Con-
cilio.

Tomo eodem.

Gottes Wort ist also rein / das es keinen Zusatz bedarff /
Es wil allein sein / oder gar nichts.

Eodem

Eodem Tomo fol. 450.

Ziel weniger kan jemand so vermessen sein/das er ihm allein solche Gewalt zumessen wolte/ Gottes Wort seines gefallens zu meistern/Es were denn ein Gottloser NARR/laut des Spruchs/Prov. 28. Wer sich auff sein Herz verlest/ der ist ein Narr.

Item fol. 451.

Vnd das nicht vnbillich/denn derselbe Glaube/vnterwerfung vnd demut/ist eigentlich der rechte Gottesdienst vnd anbeten / wie S. Augustin sagt / so keiner Creatur sol erzeiget werden. Derhalben auch S. Paulus weder die Engel noch sich selbst/ohn zweiffel auch keinen Heiligen/ er sey im Himmel oder auff Erden/wirdig acht solches Glaubens vnd vertrauens/ Ja verfluchet. Auch würden sie es nicht leiden/schweige denn/ das sie es begeren solten/Sintemal einem Menschen in sachen/so die ewige seligkeit belangen / also vertrauen/en/anders nicht ist/ denn der Creatur die ehre geben / welche Gotte eigentlich vnd alleine gebüret.

05 A 523

ULB Halle 3
004 209 508

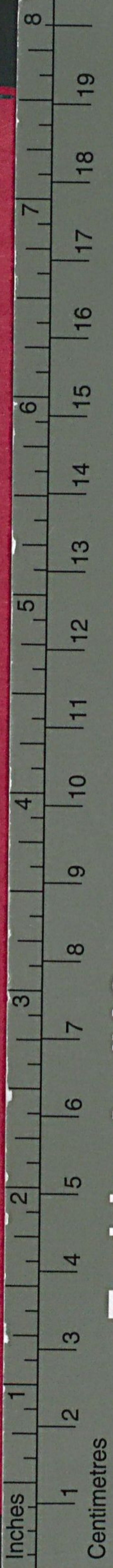
W073

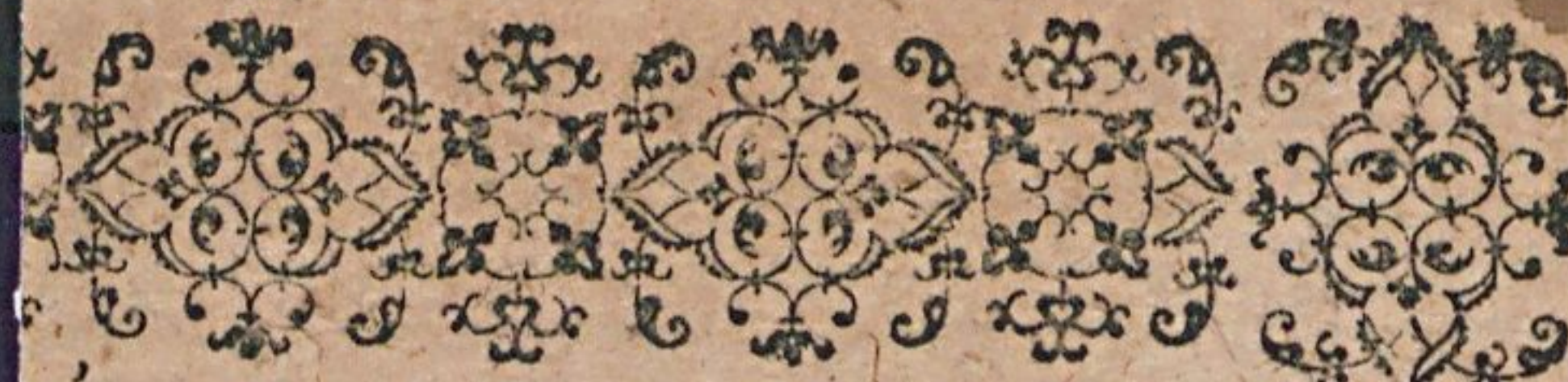

Farbkarte #13

B.I.G.

 n Theologicarum
 TATIO II.
Qua
 na Theologicum, idq;
RMA, ET
 ONTROVER-
 n Religionis,
entilandum sistitur,
 teb: Academia,
a
FÖRSTERO,
 & Prof. Publ.
ndente
 NERO BOLESLA-
 Silesio.
 27. Julij.
 τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει
 ἐκείνῳ ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ
 τα, (NB) ὅσα εἶπον ὑμῖν.
 B E R G Æ
 oh. Gorman, Anno 1608.
